

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของ
ชุมชนใน การจัดการศึกษาต่อเนื่อง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี
Characteristics of School Administrators Affecting
Participation of Communities in Continuing Education
Management under Office of the Non-Formal and
Informal Education, Prachin Buri Province

ทิศากร กลิ่นบุบผา¹/ พจนีย์ มั่งคั่ง²/ จรัสศรี หัวใจ³

Tisakorn Klinbubpha¹/ Pojanee Mangkang²/ Jarassri Huajai³

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

³ ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
จังหวัดฉะเชิงเทรา

¹Master Student in Educational Administration, Faculty of Education,
Rajabhat Rajanagarindra University

²Assist. Prof. Dr. of Educational Administration, Faculty of Education,
Rajabhat Rajanagarindra University

³Dr., Co-advisor, Office of the Non-Formal and Informal Education, Cha Choeng Sao

*Corresponding author Email: tisa.klinbubpha.g@gmail.com, pojanee1961@gmail.com

(Received: June 14, 2019 ; Revised: October 18, 2019; December 15, 2019)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง และ 3) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอ จำนวน 7 คน และคณะกรรมการ กศน.ตำบล จำนวน 277 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 284 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.869 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนผลการวิจัย พบว่า 1) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่องโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประกอบด้วย ด้านความเป็นผู้นำ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านความฉลาดทางอารมณ์ ร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 84.20 เขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบมาตรฐาน ดังนี้ $Z' y = .399X_1 + .304X_3 + .159X_5 + .123X_2$

คำสำคัญ: คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชน การศึกษาต่อเนื่อง

Abstract

The purposes of the research were to study 1) the level of characteristics of school administrators; 2) the level of participation of communities in continuing education management; and 3) the characteristics of school administrators affecting participation of communities in continuing education management. The

samples consisted of 7 directors of district non-formal and informal education, and 277 committee of sub-district non-formal and informal education. The instrument used for data collection was a questionnaire with the reliability at .869. The statistics used for data analysis were percentage, average, standard deviation, and step-wise multiple regression analysis. The results of the study were as follows: 1) the level of characteristics of school administrators as whole was at a high level.; 2) the level of participation of communities in continuing education management as whole was at a high level; and 3) the characteristics of school administrators affecting participation of communities in continuing education management were leadership, vision, moral and ethics, and emotional intelligence with the statistical significance of 0.05. It could concurrently predict participation of communities in continuing education management under office of the non-formal and informal education, Prachin Buri province at 84.20% and could be written in form standard scores as $Z'y = .399X_1 + .304X_3 + .159X_5 + .123X_2$

Keywords: Characteristics of school administrators, Participation of communities, Continuing education

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยหลักการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก 3 ประการ คือ การศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน

การให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 4 - 14)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาของสถานศึกษาไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 มาตรา 6 ระบุว่า การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ยึดหลักความเสมอภาคในการเข้าถึง และได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางทั่วถึง เป็นธรรม มีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชนการกระจายอำนาจแก่สถานศึกษาและให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ โดยจัดการศึกษา 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 3-35)

การจัดการศึกษาต่อเนื่อง เป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 โดยจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้กลุ่มเป้าหมายประชาชนได้รับการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก มุ่งเน้นให้กลุ่มเป้าหมายสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ประกอบอาชีพ พัฒนาอาชีพ พัฒนาทักษะชีวิต และพัฒนาสังคมและชุมชน เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2559: 1-2) การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องทำให้การจัดกิจกรรมมีความสำเร็จ โดยแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนต้องยึดชุมชนเป็นฐานให้ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องที่ดำเนินการจัดขึ้น (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2552: 18) ทำนองเดียวกัน ประทีป มากมิตร (2560: 103) ได้ศึกษาวิจัย พบว่าปัจจัยที่มีผลความสำเร็จต่อการพัฒนาชุมชน ปัจจัยหนึ่งได้แก่ปัจจัยการมีส่วนร่วม อันได้แก่ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมในการปฏิบัติงาน ร่วมรับผลประโยชน์ รวมทั้งร่วมติดตามและประเมินผล ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ให้เกิดการพัฒนาและความสำเร็จในทุกองค์กร และปัจจุบันภาครัฐใช้การมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาชุมชน

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีการจัดกิจกรรมการศึกษาในรูปแบบการศึกษาต่อเนื่องให้กับกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด ผลการดำเนินการจัดการศึกษาที่ผ่านมาจากรายงานสรุปผลการดำเนินงานปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี (2559: 15) พบว่า การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยยังขาดความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่ติดต่อประสานทำให้การจัดการศึกษาต่อเนื่องของสถานศึกษาเป็นไปโดยลำพัง

การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อาศัยปัจจัยหลายประการ จะให้เกิดผลสำเร็จได้ อาทิ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่จะทำให้การบริหารและการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ (ธีระ รุญเจริญ, 2550: 1) ทำนองเดียวกัน บุญธรรม มไวยมิตร (2553: 2) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหาร ถือเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จ โดยเฉพาะความศรัทธา ความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหาร ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการแก้ปัญหา มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ประสานงานประสานความร่วมมือระหว่างบุคคลเพื่อขับเคลื่อนให้งานบรรลุเป้าหมาย (Hoy & Miskel, อ้างถึงใน นัยนา ฝาพิมาย, 2557: 5)

จากหลักการ แนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น คุณลักษณะของผู้บริหารถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะประสานและขับเคลื่อนการบริหารงานของสถานศึกษาให้ก้าวหน้า นำพาชุมชนให้มามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน ชุมชนให้มีคุณภาพอย่างสมบูรณ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี
3. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย คือ

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาจากแนวคิดของ ดิกแมน (Digman, 1990: 417-440) ยุค (Yukl, 1997: 176) เดสส์เลอร์ (Dessler, 1998: 100) ยงยุทธ เกษศาคร (2552: 45-48) เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2553: 180 – 181) พสุ เดชะรินทร์ (2560: ออนไลน์) บุชบา คำนนท์ (2559: 89) รุ่งนพภา พูลสวัสดิ์ (2557: 80) นลินทิพย์ สังข์เจริญ (2557: 84) และทิวารัตน์ ตุ่มไทยสาคร (2559: 101) ประกอบด้วย คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 ด้าน คือ 1) ด้านความเป็นผู้นำ 2) ด้านความฉลาดทางอารมณ์ 3) ด้านวิสัยทัศน์ 4) ด้านบุคลิกภาพ และ 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม

1.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง ผู้วิจัยศึกษาจากแนวคิดการมีส่วนร่วมของโคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 2015) และแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2552: 18) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา

สังคมและชุมชน และ 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 7 คน และคณะกรรมการ กศน.ตำบล จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 971 คน ในปีการศึกษา 2561 รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 978 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 7 คน และคณะกรรมการ กศน.ตำบล จำนวน 277 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 284 คน ในปีการศึกษา 2561 ได้มาโดยวิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

วิธีดำเนินการ

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.869 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ทำงานร่วมกับ กศน. และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.745

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.847

วิธีการสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาหลักการ ทฤษฎีจากเอกสารตำราแนวคิดต่างๆ นานาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ต่อเนื่องของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
2. ผู้วิจัยกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะจากชื่อเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 5 ด้าน และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี ประกอบด้วย 4 ด้าน
3. ผู้วิจัยจัดทำข้อคำถามเพื่อสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระ และขอบเขตของการวิจัย
4. ผู้วิจัยร่างแบบสอบถามและเสนออาจารย์ที่ควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและแนะนำ
5. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบแนะนำปรับปรุงและแก้ไข

การตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of item objective congruence: IOC) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปแล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. บัณฑิตที่เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ออกหนังสือถึงผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

2. นำหนังสือเสนอผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรีเพื่อพิจารณาและเสนอหนังสือต่อผู้บริหารสถานศึกษา ที่ได้กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. การส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยส่งด้วยตนเอง และการรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองหลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 1 สัปดาห์

4. นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ ทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และนำผลข้อมูลมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. วิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่องโดยใช้การวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. วิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่องจากแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ด้วยวิธี Stepwise

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน

คุณลักษณะของ ผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น (n = 284)		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านความเป็นผู้นำ	4.27	.65	มาก
2. ด้านความฉลาดทางอารมณ์	4.34	.64	มาก
3. ด้านวิสัยทัศน์	4.36	.61	มาก
4. ด้านบุคลิกภาพ	4.33	.60	มาก
5. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.28	.58	มาก
เฉลี่ยรวม	4.32	.62	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.36$) รองลงมา คือ ด้านความฉลาดทางอารมณ์ ($\bar{X} = 4.34$) ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X} = 4.33$) และด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 4.28$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านความเป็นผู้นำ ($\bar{X} = 4.27$)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ต่อเนื่องสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดปราจีนบุรีโดยภาพรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง	ระดับความคิดเห็น (n = 284)		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ	4.05	.70	มาก
2. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต	4.06	.71	มาก
3. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน	4.02	.71	มาก
4. การจัดเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.04	.70	มาก
เฉลี่ยรวม	4.05	.70	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ($\bar{X} = 4.06$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ($\bar{X} = 4.05$) และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 4.04$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม และชุมชน ($\bar{X} = 4.02$)

3. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง สังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี

ตัวแปร	<i>b</i>	<i>S.E.b</i>	β	<i>t</i>	<i>Sig</i>
ค่าคงที่ (<i>constant</i>)	-.321	.121	-	-2.660*	.008*
ด้านความเป็นผู้นำ (X_1)	.389	.052	.399	7.478	.000*
ด้านวิสัยทัศน์ (X_3)	.322	.048	.304	6.897	.000*
ด้านคุณธรรม จริยธรรม (X_5)	.180	.055	.159	3.253	.001*
ด้านความฉลาดทางอารมณ์ (X_2)	.133	.044	.123	2.574	.011*
ค่าคงที่ (<i>a</i>) = -.321					
$R = .918$, $R^2 = .842$, $S.E_{est} = .134$, $F = -2.660$, $P = .008$					

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ * $P \leq .05$

จากตารางที่ 3 พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง คือ ด้านความเป็นผู้นำ (X_1) ด้านวิสัยทัศน์ (X_3) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (X_5) และด้านความฉลาดทางอารมณ์ (X_2) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าประสิทธิภาพในการพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .842 แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 4 ตัวสามารถร่วมกันทำนายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี ได้ร้อยละ 84.20

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$y' = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + b_4X_4 + b_5X_5$$

$$y' = -.321 + .389X_1 + .332X_3 + .180X_5 + .113X_2$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$Z'_y = .399X_1 + .304X_3 + .159X_5 + .123X_2$$

สรุปผลการวิจัย

1. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านวิสัยทัศน์ รองลงมา คือ ด้านความฉลาดทางอารมณ์ ด้านบุคลิกภาพ และด้านคุณธรรม จริยธรรม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านความเป็นผู้นำ

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน

3. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง คือ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านความฉลาดทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถร่วมกันทำนายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี ได้ร้อยละ 84.20

การอภิปรายผล

จากการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง มีประเด็นสำคัญสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รุ่งนพภา พูลสวัสดิ์ (2557: 80) นลินทิพย์ สังข์เจริญ (2557: 84) ทิวารัตน์ ตุ่มไทยสาคร (2559: 98-101) ชนาภัทร เกิดประกอบ (2552: 100) และสิทธิชัย พลอยแสง (2557: ออนไลน์) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้บุคลากรทางการศึกษาต้องมีใบประกอบวิชาชีพเพื่อเป็นหลักประกันให้แก่สาธารณชนว่า ผู้ถือใบอนุญาตเป็นผู้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพ และมีสิทธิในการประกอบวิชาชีพ และผู้บริหารสถานศึกษาต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับ คอทเตอร์ (Kotter, 2002: 231, อ้างถึงใน วรรณภา เอรารวรรณ, 2561: 93) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารต้องเป็นบุคคลที่มองการณ์ไกล สามารถสร้างกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ รวมทั้งแผนการเปลี่ยนแปลง สามารถกระตุ้นและจัดการให้บุคลากรในองค์กรดำเนินกิจกรรมได้ตรงตามเป้าหมาย มีความตรงไปตรงมากล้าเผชิญในทุกสถานการณ์ ตลอดจนรับผิดชอบเรียนรู้สิ่งใหม่ตลอดเวลา และกระตุ้นบุคลากรให้แสดงพลังแห่งความร่วมมือ เพื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน รวมทั้งเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและดำเนินการ นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บริหารที่มุ่งนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักธรรมาภิบาล ประยุกต์ทฤษฎีหรือแนวทางต่างๆ ผสมผสานกันอย่างกลมกลืนและนำไปสู่การปฏิบัติจนเกิดผลสัมฤทธิ์ เป็นผู้มีประวัติดผลงานที่ดี มีการบริหารงานอย่างโดดเด่นโดยคำนึงถึงส่วนรวมจนเป็นที่ยอมรับของสังคม

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัยนา ฝาคิมาย (2557: 107) และ พัชรียาภรณ์ พิมพาเรือ

(2556: 115-117) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรีมีนโยบายในการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยสร้างยุทธศาสตร์และกำหนดเป็นเงื่อนไขสำคัญของความสำเร็จในการดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการศึกษาต่อเนื่องนั้นเป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต พัฒนาสังคม และชุมชน มุ่งพัฒนาประชาชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา ความต้องการของชุมชน วางแผน การจัดกิจกรรม และการประเมินผล ทำให้ทุกส่วนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่ทำนำมาสู่การพิจารณาทางเลือกใหม่ๆ ในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรม เป็นการเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่างๆ เข้ามาแสดงความต้องการสร้างความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและเกิดความชอบธรรมโดยเฉพาะเมื่อต้องมีการตัดสินใจในเรื่องที่มีการโต้แย้งกัน ส่งผลให้การจัดกิจกรรมของสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ

3. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความฉลาดทางอารมณ์ ด้านวิสัยทัศน์ และด้านคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับ นัยนา ฝาพิมาย (2557: 107) คณิตตรา เจริญพร (2555: 73) ชญาพัฒน์ ดอกมะลิ (2557: 98-99) สิทธิชัย พลายแสง (2557: ออนไลน์) และ นลินทิพย์ สังข์เจริญ (2557: 84) ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้ที่มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ความกล้าคิด กล้าตัดสินใจอย่างถูกต้อง มีความพยายามที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จ รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป และชุมชน ทำให้ชุมชนมีความมั่นใจ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งความเป็นผู้นำของผู้บริหารเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับความสำเร็จต่างๆ ในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารที่มีความสามารถจะมีผลทำให้บุคลากร และชุมชนมีความกระตือรือร้นในการการปฏิบัติงาน มีขวัญกำลังใจ มีความขยันขันแข็งและช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาองค์ประกอบ หรือปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี
2. ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง ด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี
3. ควรศึกษากลยุทธ์ส่งเสริมความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พจนีย์ มั่งคั่ง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ อาจารย์ ดร.จรัสศรี หัวใจ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ให้ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำที่มีคุณค่าจากผู้เชี่ยวชาญทุกท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ที่ได้อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิต แสงสว่าง ดร.สมศักดิ์ เอี่ยมคง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พจนีย์ มั่งคั่ง อาจารย์ ดร.จรัสศรี หัวใจ อาจารย์ สี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังคณา กลุณภาค ที่ให้คำแนะนำทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณทุกๆ ท่านเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ. ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2551). พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง
- คณิตตรา เจริญพร. (2555). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ชญาพัฒน์ ดอกมะลิ. (2557). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ทิวารัตน์ ตุ่มไทยสาคร. (2559). คุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมีอาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- นลินทิพย์ สังข์เจริญ. (2557). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

- นัยนา ฝาพิมาย. (2557). **คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2553). **การจัดการสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ: ทริปปี้ด กรุ๊ป.
- บุญธรรม มไวยมิตร. (2553). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- บุษบา คำานนท์. (2559). **คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหาร ในทัศนคติของครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประทีป มากมิตร. (2560, กรกฎาคม-ธันวาคม). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จต่อการพัฒนาชุมชนพุน้ำเพ็ญ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร**. *วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์*, 19(2) 95-105.
- พสุ เดชะรินทร์. (2560). **ผู้นำในยุค 4.0**. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2561, จาก www.Bangkokbiznews.com/blog/detail/641042.
- พัชรียาภรณ์ พิมพาเรือ. (2556). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ยงยุทธ เกษสาคร. (2552). **ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม (พิมพ์ครั้งที่ 8)**. กรุงเทพฯ: วี.เจ.พรินติ้ง.

- รุ่งนพภา พูลสวัสดิ์. (2557). **คุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- วรรณภา เอรารวรรณ. (2561, กรกฎาคม-ธันวาคม). การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. **วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์**, 20(2), 93-107.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2552). **แนวทางการดำเนินงานอาสาสมัคร กศน.** กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- _____. (2559). **คู่มือการจัดการศึกษาต่อเนื่อง (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2559)**. ปราจินบุรี: สำนักงาน กศน., กลุ่มส่งเสริมปฏิบัติการ.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี. (2559). **รายงานผลกาดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2559**. ปราจินบุรี: สำนักงาน กศน. จังหวัดปราจีนบุรี, กลุ่มยุทธศาสตร์และการพัฒนา.
- สิทธิชัย พลายแสง. (2557). **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T., (2015). **Rural development participation: Concepts and measures for project design, implementation and evaluation**. Retrieved April8, 2018, from <https://www.ponline.org/node/499235>.
- Dessler, G. (1998). **Management: Leading people and organizations in the 21st century**. New Jersey: Prentice-Hall International.

Digman, J.M., (1990). Personality structure: Emergence of the five-factor model. **Annual Review of Psychology**, 41, 417-440.

Yukl, G. (1997). **Leadership in organization** (4th ed.). Paramar, NJ: Prentice-Hall.